

Rapportage nader onderzoek vleermuizen

Oude Maasstraat 18

Gemeente Uden

Rapportage nader onderzoek vleermuizen

Oude Maasstraat 18

Gemeente Uden

Datum:

18 oktober 2011

Projectgegevens:

NAT02-VLU00004-02a

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Huidige situatie	1
1.3	Voorgestane ontwikkeling	1
2	Methode	3
2.1	Vleermuisonderzoek	3
3	Resultaten	5
3.1	Literatuur	5
3.2	Beschrijving veldbezoeken	5
3.3	Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen	7
4	Conclusies en aanbevelingen	11
4.1	Conclusies onderzoek	11
4.2	Toetsing Flora- en faunawet	11
4.3	Aanbevelingen	12
5	Bronnen	13

Bijlagen:

Bijlage I – Soortbeschrijving

Bijlage II – Toetsingskader Flora- en faunawet

Figuur 1. Begrenzing plangebied, rood omkaderd (Bron: www.bingmaps.nl, 2011)

Figuur 2. Situatietekening Oude Maasstraat 18 (bron: Leenders Architecten, april 2011)

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor dit onderzoek vormt de voorgenomen herontwikkeling aan de Oude Maasstraat 18 te Uden. In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. In dit kader is een quickscan flora en fauna uitgevoerd op de locatie (rapport Croonen Adviseurs, 1 maart 2011). Hieruit bleek dat er mogelijk vleermuizen voor kunnen komen in het plangebied. Indien dat het geval is dan heeft de ruimtelijke ingreep mogelijk consequenties voor vleermuizen. Daarom is geadviseerd een nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid en terreingebruik van vleermuizen in het plangebied. In voorliggende rapportage zijn de resultaten van dit nader onderzoek beschreven.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied ligt aan de zuidzijde van het centrum van Uden, in de wijk Zoggel. Het plangebied omvat grofweg het bestaande perceel aan de Oude Maasstraat 18. De begrenzing van het plangebied wordt in het noorden gevormd door de Oude Maasstraat en in het oosten door de Velmolenweg. De begrenzing aan de west- en zuidzijde wordt gevormd door de aangrenzende percelen.

De bestaande bebouwing binnen het plangebied is in gebruik als woning. Het overige gedeelte van het plangebied is voornamelijk in gebruik als inrit/parkeerterrein en tuin. De bebouwing wordt aan de noord- en oostzijde omzoomd door groen.

In figuur 1 is door middel van rode lijnen de afbakening van het plangebied weergegeven.

1.3 Voorgestane ontwikkeling

Op de planlocatie worden 12 zorgappartementen met bijbehorende voorzieningen gerealiseerd (figuur 2). Daarvoor wordt de bestaande bebouwing gesloopt en het binnen het plangebied aanwezige groen verwijderd.

2 Methode

2.1 Vleermuisonderzoek

Tijdens het onderzoek is er gewerkt volgens de richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen, die zijn opgesteld door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus; 'Protocollen voor vleermuisinventarisaties maart 2010 en maart 2011'.

Tijdens het onderzoek is (gericht) gezocht naar jagende, trekkende en zwermende vleermuizen. Daarnaast is ook gezocht naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuisonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren.

De vleermuisdetector is bij vleermuisonderzoek een onmisbaar apparaat. Met dit apparaat worden de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de geluiden van verschillende soorten vleermuizen te onderscheiden, en de aard van gedrag te bepalen.

Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Op die manier kunnen de geluiden van alle vleermuissoorten, waarvan het voorkomen in Nederland bekend is, worden ontvangen. Met de Petterson D240x detector kunnen tijdens het veldwerk opnamen worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound. Vooral voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuisonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren. In totaal zijn zeven veldbezoeken uitgevoerd in de periode april 2011 tot en met september 2011. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de verschillende veldbezoeken, inclusief de waarnemingsomstandigheden tijdens de bezoeken.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
20-4-2011	23.00-01.00	15 °C	geen	geen	onbewolkt
10-6-2011	22.15-24.30	14 °C	1à2 Z	geen	100%
11-6-2011	04.00-05.30	10 °C	geen	geen	100%
17-7-2011	04.00-05.20	14 °C	geen	geen	80%
18-7-2011	22.15-24.15	14 °C	geen	geen	100%
29-8-2011	24.00-02.00	13 °C	geen	geen	100%
27-9-2011	22.40-24.30	16 °C	geen	geen	onbewolkt

Tabel 1. Overzicht tijdstip en omstandigheden veldbezoeken vleermuisonderzoek.

In april is een avond-/nachtbezoek uitgevoerd. Vervolgens is in juni zowel een avond- als een ochtendbezoek uitgevoerd, hetzelfde geldt voor de maand juli. Voorafgaand aan het avondbezoek in juni is bij daglicht op de locatie gezocht naar sporen die duiden op aanwezigheid van vleermuizen (vleermuiskeutels, meststrepen, afgebeten insectenvleugels en vetsporen). Daarbij zijn ook holten, spleten en scheuren die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen doorzocht. Eind augustus is een avond-/nachtbezoek uitgevoerd en ook eind september is er een avond-/nachtbezoek uitgevoerd.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens dergelijke weersomstandigheden is er niet gewerkt.

Gedurende de veldbezoeken werd het onderzoeksgebied te voet doorkruist, zodanig dat een gebiedsdekkende inventarisatie werd verkregen.

3 Resultaten

3.1 Literatuur

Het onderzochte plangebied bevindt zich in een omgeving waar volgens de meest recente verspreidingsgegevens de in de onderstaande tabel genoemde vleermuissoorten in theorie waargenomen kunnen worden (zie tabel 2).

In de tabel staat per soort weergegeven hoe ze het landschap gebruiken, waar verblijfplaatsen aangetroffen kunnen worden en de status van voorkomen in Nederland. Daarnaast is met een rood kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

Soort	Foerageergebied	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Licht jachtgebied	Licht vliegroute	Verblijfplaats in bomen	Verblijfplaats in gebouwen	Status
Gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X					A
Ruige dwergvleermuis	X			X	X					VA
Rosse vleermuis	X	X	X	X	X					VA
Laatvlieger	X	X	X	?	X					A
Gewone grootoorvleermuis	X	X	X	X	X					VA
Watervleermuis		X	X							A
Meervleermuis		X	X	?						Z
Franjestaart	?	X	X							Z
Baardvleermuis	?	X	X							Z

Tabel 2. Schematische weergave van het landschapsgebruik door vleermuizen. *A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam

3.2 Beschrijving veldbezoeken

Bezoek april

Het bezoek in april was met name gericht op het vaststellen van baltzende mannetjes en foerageergebied. Daarnaast is er ook gelet op vliegroutes en zwermende vleermuizen. Er zijn tijdens dit veldbezoek echter geen vleermuizen in of nabij het plangebied waargenomen.

Bezoeken juni

Het avondbezoek in juni was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied. Deze avond was er zo nu en dan een gewone dwergvleermuis kort foeragerend aanwezig boven het plangebied. De meeste vleermuizen die zijn waargenomen waren voorbij vliegende gewone dwergvleermuizen door de Oude Maasstraat. Uitvliegers (vleermuizen die hun verblijfplaats verlaten) zijn in het plangebied niet waargenomen.

Het ochtendbezoek in juni was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes. Er zijn in het plangebied geen zwermgedrag of andere aanwijzingen waargenomen die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van verblijfplaatsen. Wel zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen en voorbijtrekkende vleermuizen via de Oude Maasstraat.

Voor en na de veldbezoeken in juni is er gezocht naar sporen (mest, afgebeten vleugels enz.) die duiden op het voorkomen van vleermuisverblijfplaatsen. Dergelijke sporen zijn in het plangebied niet gevonden.

Bezoeken juli

Het avondbezoek in juli was vooral gericht op het vaststellen van vliegroutes, foerageergebied en activiteiten bij eventuele verblijfplaatsen.

Tijdens dit avondbezoek zijn wederom geen uitvliegers (vleermuizen die hun verblijfplaats verlaten) waargenomen in het plangebied. Er zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen binnen het plangebied, en drie in de directe omgeving van het plangebied. Niet ver van het plangebied, boven het kruispunt Oude Maasstraat/Velmolenweg, zijn sociale geluiden van de gewone dwergvleermuis gehoord.

Het ochtendbezoek in juli was vooral gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen en vliegroutes. Deze ochtend is in het plangebied geen zwermgedrag waargenomen. Er is wel één foeragerende gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Bezoek eind augustus

Het bezoek in september was gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen, baltsende mannetjes, foerageergebied en vliegroutes. Boven en nabij het plangebied zijn tijdens dit avondbezoek drie foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen, en een baltsend mannetje.

Bezoek eind september

Het bezoek in oktober was gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen, baltsende mannetjes, foerageergebied en vliegroutes. Ook tijdens dit veldbezoek zijn in en nabij het plangebied zijn weer drie foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen, en een baltsend mannetje. Tevens is een groepje van drie gewone dwergvleermuizen waargenomen, vliegend bij spouwmuurgaten in een muur op de grens van het plangebied. Deze muur is weergegeven in figuur 5.

3.3 Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen

Overzicht waarnemingen

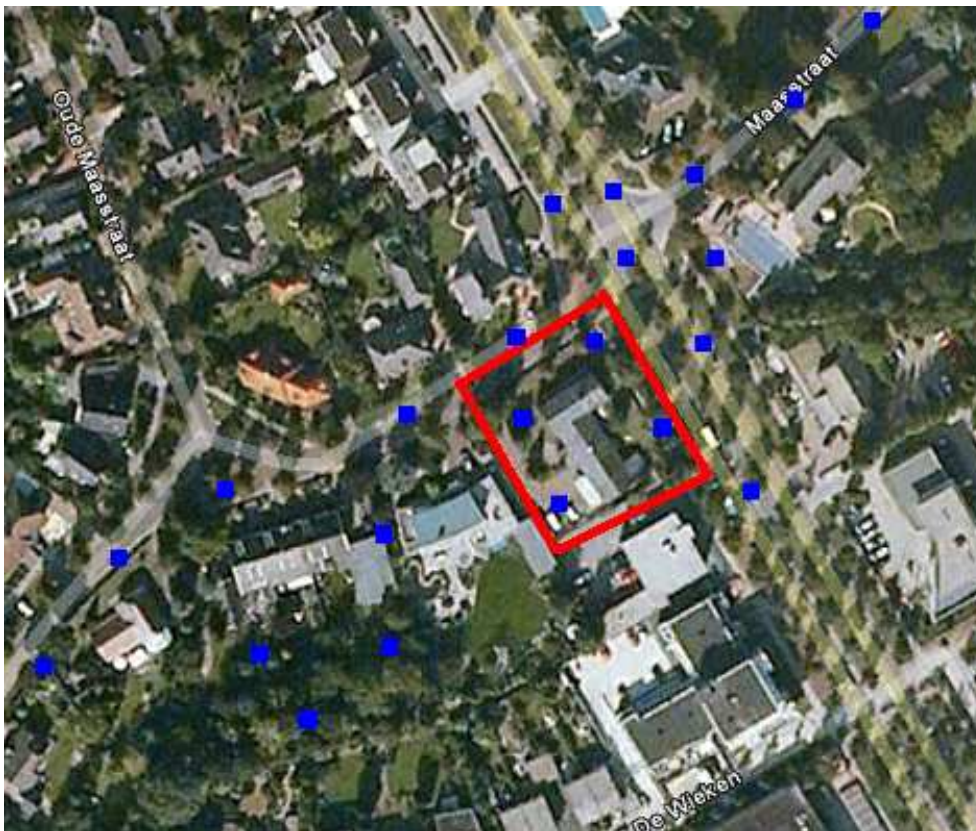
In het plangebied en directe omgeving is de onderstaande vleermuissoort aangetroffen: Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*

Foerageergebied

Tijdens bijna alle veldbezoeken zijn in of nabij het plangebied foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Een overzicht hiervan wordt in onderstaande figuur gegeven (zie figuur 3).

Echter, de aantallen vleermuizen zijn niet van dusdanige aard dat gesproken kan worden van een druk bezocht foerageergebied. Gezien de aard en omvang van het plangebied en de omgeving is het daarom niet te verwachten dat het hier gaat om een foerageergebied dat van essentieel belang voor het voortbestaan van de lokale vleermuispopulatie(s).

Aan het einde van de Oude Maasstraat / Maasstraat, in noordoostelijke richting, is sprake van een foerageergebied waar vaak veel vleermuizen tegelijkertijd aan het jagen zijn. Deze locatie is middels groene stippen aangegeven in figuur 4.

Figuur 3. Overzicht foeragerende vleermuizen in het plangebied (rood omkaderd) en directe omgeving. Blauwe stippen geven foeragerende gewone dwergvleermuizen weer.

Verblijfplaatsen en zwermgedrag

In het plangebied is geen zwermgedrag waargenomen en zijn ook geen verblijfplaatsen gevonden.

Vliegroutes

De Oude Maasstraat / Maasstraat wordt door veel vleermuizen gebruikt als vliegroute van zuidwest naar noordoost. Regelmatig blijft er vanaf de vliegroute een gewone dwergvleermuis kort boven het plangebied foerageren om vervolgens door te vliegen. Deze vliegroute is met een blauwe pijl aangegeven in figuur 4.

Figuur 4. Vliegroute van gewone dwergvleermuizen (blauwe pijl) in de nabijheid van het plangebied (rood omkaderd). Daarnaast is met groene stippen een veel door gewone dwergvleermuizen gebruikt foerageergebied aangegeven.

Paarterritoria

Tijdens de veldbezoeken zijn diverse waarnemingen gedaan die zouden kunnen wijzen op de aanwezigheid van paarterritoria en/of –verblijfplaatsen in (de directe omgeving van) het plangebied. Tijdens één van de veldbezoeken in juli zijn in de omgeving van het plangebied sociale geluiden van de gewone dwergvleermuis gehoord. Deze locatie is door middel van een groen stip weergegeven in figuur 5.

Tijdens de nazomerbezoeken zijn er twee baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in de directe omgeving van het plangebied, per bezoek steeds één baltsend mannetje. De locaties van deze waarnemingen zijn middel een gele stip aangegeven in figuur 5. Tevens is een groepje van drie gewone dwergvleermuizen waargenomen, vliegend bij spouwuurgaten in een muur op de grens van het plangebied. Deze muur is weergegeven in figuur 5.

Figuur 5. Baltsplaatsen van de gewone dwergvleermuis (gele stip) in het plangebied (rood omkaderd) en directe omgeving. Met een groene stip is de locatie aangegeven waar sociale geluiden van de gewone dwergvleermuis zijn gehoord. Tenslotte is met een (licht)blauwe lijn de locatie aangegeven waar bij spouwmuurgaten rondvliegende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies onderzoek

In het plangebied en omgeving is de onderstaande beschermde soort aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*

Verblijfplaatsen en/of kolonies van vleermuizen zijn in het plangebied niet aangetroffen. Wel zijn foeragerende vleermuizen waargenomen in het plangebied. In de directe omgeving van het plangebied zijn daarnaast mogelijke baltslocaties en een vliegroute vastgesteld.

4.2 Toetsing Flora- en faunawet

4.2.1 Vleermuizen

In het plangebied en directe omgeving zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Foerageergebied is beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van het foerageergebied de verblijfplaats ook zou verdwijnen. De aantallen vleermuizen zijn echter niet van dusdanige aard dat gesproken kan worden van een druk bezocht foerageergebied. Hoewel er boven het plangebied wel foeragerende vleermuizen zijn waargenomen, wordt het plangebied niet intensief gebruikt als foerageergebied. Er wordt door het voornemen geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen aangetast.

In de directe omgeving van het plangebied zijn baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Baltsende gewone dwergvleermuizen hebben geen vaste baltsplek, maar zijn mobiel. Een roepend mannetje heeft dus in de nabijheid een territorium en paarverblijfplaats. Paarverblijfplaatsen behoren tot de vaste rust- en verblijfplaatsen en zijn volgens de Flora- en faunawet beschermd. De paarverblijfplaats zelf is echter niet waargenomen en kan zich zowel binnen als buiten het plangebied bevinden. Binnen het plangebied is een dergelijke verblijfplaats niet aangetroffen. Het is dan ook niet te verwachten dat de voorgenomen werkzaamheden leiden tot een verstoring van een (beschermde) paarverblijfplaats.

De muur met spouwmuurgaten waar drie rondvliegende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen valt net buiten de begrenzing van het plangebied. Bij deze toetsing wordt er dan ook vanuit gegaan dat deze muur niet wordt aangetast, en een mogelijk ter plaatse aanwezige paarverblijfplaats dus ook niet wordt verstoord.

Op basis van het uitgevoerde vleermuisonderzoek kan in alle redelijkheid worden gesteld dat het voorgenomen plan weinig of geen invloed zal hebben op de vleermuisactiviteiten die zijn vastgesteld binnen het plangebied. Voor wat betreft vleermuizen zijn er geen belemmeringen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

4.2.2 Procedure

Een vervolgpcedure in het kader van de Flora- en faunawet wordt niet noodzakelijk geacht.

4.3 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele aanbevelingen gedaan waarbij het aan de initiatiefnemer is om deze al dan niet op te volgen. De aanbevelingen voor vleermuizen en de gierzwaluw zijn geheel op vrijwillige basis en hebben geen gevolgen indien ze niet worden opgevolgd.

Alhoewel er geen verblijfplaatsen zijn aangetroffen maken vleermuizen wel gebruik van de omgeving in en nabij het plangebied. Om te voorkomen dat vleermuizen tijdens de werkzaamheden worden verstoord, wordt aangeraden om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te beperken (ook tijdens de bouw). Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn namelijk gevoelig voor lichtverstoring.

Indien gewenst zou tevens in het toekomstige ontwerp rekening gehouden kunnen worden met vleermuizen door verlichting te gebruiken die minder verstorend is voor vleermuizen. Lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen vormen geen belemmering voor vleermuizen en zouden gebruikt kunnen worden.

Speciaal voor renovatie of nieuwbouw zijn er onderhoudsvrije vleermuizenkokers in de handel die ingemetseld kunnen worden en zogenaamde vleermuiskwartieren die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren. Deze positieve maatregelen zijn veelal eenvoudig en met geringe meerkosten in nieuwbouw in te passen.

5 Bronnen

Limpens, H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004. Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.

Limpens, H., Regeling, J., Koelman, R., 2009. Vleermuizen en planologie.

Twisk, P., i.s.m. de Zoogdiervereniging, 2008. Handleiding Netwerk Noord-Brabant Vleermuizen en Steenmarters in Gebouwen.

Twisk, P., Limpens, H., 2006. Een thuis voor de vleermuis. Beschermingsplan voor de vleermuizen in Noord-Brabant. Uitgave Provincie Noord-Brabant.

Bijlage I

Soortbeschrijving

Soortbeschrijving aangetroffen soort

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een zeer kleine, roestbruine tot donkerbruine vleermuis met donkerbruine of zwarte oren, een romplengte van niet meer dan vijf cm en een gewicht van 3,5 tot 8 gram. De naar verhouding lange, smalle vleugels (spanwijdte 18 tot 24 cm) maken dat ze in de vlucht groter lijken dan ze zijn.

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort die hoofdzakelijk verblijft in gebouwen (spouwmuren, dakbetimmering, onder daken, enz.). Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen binnen het netwerk van een kraamkolonie plaatstrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Mannetjes bezetten in de bebouwde omgeving een territorium. Hier wordt vooral tussen eind augustus en begin oktober fanatiek gebaltst. Ergens binnen dit territorium wordt een paarplaats gezocht. De precieze locatie is moeilijk vast te stellen; het gaat dan om spleten en gaten in gebouwen, plekken die in de winter door kleine groepen ook als winterverblijf worden gebruikt. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten. Daarnaast gebruiken ze onderaardse kalkgroeven als winterslaapplaats. Ze kiezen meestal vorstvrije, wat warmere en droge plaatsen.

Bijlage II

Toetsingskader Flora- en faunawet

Toetsingskader Flora- en faunawet

Inleiding

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' - principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2). Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet staat een aantal verbodsbepalingen om beschermde soorten specifiek te beschermen. Deze verbodsbepalingen zijn opgenomen in artikel 8 tot en met 18, waarbij artikel 8 tot en met 12 direct betrekking hebben op de bescherming van (standplaatsen van) planten en (leefgebieden van) diersoorten. Hieronder zijn beknopt de verbodsbepalingen op een rij gezet:

- Artikel 8) het is verboden beschermde planten te plukken, te snijden, te vernielen of op een andere manier te verwijderen;
- Artikel 9) het is verboden om beschermde dieren te verwonden, te doden of te vangen;
- Artikel 10) het is verboden om beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11) het is verboden om nesten, voortplantings- of andere vaste verblijfplaatsen van dieren te verstoren of aan te tasten;
- Artikel 12) het is verboden om eieren van beschermde dieren te rapen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling of ontheffing verbodsbepalingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I): www.drloket.nl. Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht. Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan.

Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- bescherming van flora en fauna;
- volksgezondheid of openbare veiligheid;
- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EL&I door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Procedure ontheffingsaanvraag

Tabel 2-soorten

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt en geen ontheffing nodig is. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Tabel 3-soorten

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen (zie 2.4.4). Dat zelfde geldt voor vogelsoorten (zie 2.4.5).

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen.

Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) (bij een aanvraag onder de omgevingsvergunning) of een 'positieve afwijzing' (bij een regulier ingediende aanvraag) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van EL&I. Het Ministerie van EL&I geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

- het Ministerie van EL&I geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
- de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.